

Zvonečník, z.s.
Hyberská 1033/7
110 00 Praha 1
tel. 776 877 565
ID DS: y5d4mia

Mgr. Tomáš Petříček, M.A., Ph.D. - ministr
Ministerstvo zahraničních věcí
Loretánské nám. 101/5, 118 00 Praha 1
ID DS: e4xaaxh

V Praze dne 31. 3. 2019

Věc: Náhrada soji z tropů a udržitelnost českého zemědělství

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás ohledně podpory řešení klimatických změn, a to s důrazem na změny v českém a evropském zemědělství. Patříte mezi významné osobnosti širší ekologické platformy Zvonečník a nechceme, aby to byla jen formální záležitost. Bohužel najde se dost lidí, kteří problémy v zahraničí vnímají jen jako vzdálené, i když mají vztah i k českým producentům a spotřebitelům. Důležitá je ale spolupráce také s dalšími státy a Česká republika jako členka Evropské unie může také Vaším prostřednictvím sehrát důležitou roli.

Celá problematika je stručně popsána níže. Klíčový je přístup Ministerstva zemědělství, ale také schopnost řešení problému rovnou na celoevropské úrovni. Již jsme tento problém nadhodili při jednání s vicepremiérem Janem Hamáčkem, obrátili jsme se na ministra zemědělství Miroslava Tomana a obrátili jsme se také přímo na europoslance Pavla Poce (mimo jiné angažoval se již u palmového oleje). Hledáme zde podporu u vrcholných představitelů sociální demokracie v souladu s našimi společnými hodnotami udržitelného rozvoje a řešení naléhavého problému. Využili jsme ale také již projednání v rámci Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

Zároveň si uvědomujeme klíčovost změny přístupu pana premiéra Andreje Babiše, který v minulosti podnikal v zemědělství a i prostřednictvím jeho holdingu (dnes ve svěřeneckém fondu) došlo k vývoji směrem k trvale neudržitelnému hospodaření. I ten (a jeho hnutí) by ale měl najít vůli k řešení, pokud chce českou zemědělskou půdu využívat i v budoucnu a má si udržet úrodnost. Nelze vyloučit, že setrvání u špatného využívání zemědělské půdy se stane tématem také evropských voleb.

Eroze půdy v současnosti ohrožuje více než polovinu zemědělské půdy ČR a je zásadním problémem v tropických oblastech, kde lesy ustupují produkci soji využívané také přímo v ČR. Je tu daný vysoký obsah bílkovin v soji a její nízká cena kvůli nízké ceně pozemků, produkci v rozvojovém světě a využití odpadních pokrutin z přednostní produkce oleje (na biopaliva atd.). Takový rozvoj je dlouhodobě zcela neudržitelný, protože české zemědělství potřebuje udržení kvalitní půdy a civilizace na planetě tropické pralesy s klíčovou rolí pro klima. Likvidace deštných pralesů může mít větší klimatické dopady pro kontinentální části planety a dlouhodobou zemědělskou produkci, než změny koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře.

Odhady průměrné roční spotřeby sójových šrotů dosahují v České republice 300 000 tun. Jejich současná tuzemská produkce ale dosahuje přibližně 27 000 tun (pěstováno na ploše 10 608 hektarů), což je asi 9% české spotřeby. Na druhé straně je zřejmý pokles pícnin na orné půdě, podle ČSÚ z 1 091 926 ha v roce 1988 na 468 328 ha v roce 2018.

Používání bobovitých pícnin díky jejich symbióze s bakteriemi dokáže nahrazovat průmyslová hnojiva a díky jejich vysokému obsahu bílkovin jsou klíčovým krmivem pro živočišnou výrobu. Výroba průmyslových hnojiv mimochodem vyžaduje na 1 kg dusíku v nich energii 80 MJ a pícniny místo toho představují významný úsporný ekvivalent v podobě obnovitelné energie. Podobně lze nahlížet i na koloběh uhlíku s energií pro půdu v podobě organických látek zvyšujících její úrodnost, schopnost vázat vodu a bránit roznášení půdy erozí. Navíc jde o významné medonosné rostliny. Nevýhodou bobovitých pícnin je, že se o nich nemluví tolik jako například o fotovoltaice a řepce. Mezi bobovité pícniny využitelné v ČR patří různé jeteloviny (jetel, štirovník růžkatý, vičenec ligrus aj.), vojtěška a luskoviny jako bob, lupiny, vikve, hrách a také přímo soja.

Vedle zařazení bobovitých pícnin ve střídání plodin má proti erozi dále význam využívání meziplodin (pěstovány po sklizni a do vysetí hlavních plodin) a ochranných plodin (pěstovány mezi řádky hlavních plodin). Více používat se musí také přímo svazenka, což je stále známější medonosná meziplodina na píci vytvářející ohromné množství biomasy a zbytky této biomasy mohou účinně bránit erozi při dalším pěstování například kukuřice. Z méně známých technických opatření jde o rozšíření používání protierozní plečky (upravující povrch půdy, aby mezi řádky neproudila voda unášející půdu).

Používání bobovitých pícnin proti erozi je alternativou k dovozu krmné soji. Proti argumentu nižších cen krmných směsí z dovážené soji pro hospodářská zvířata a tedy i pro konkurenceschopnost živočišné produkce v ČR lze snadno postavit hodnotu ničení půd v řádech miliard Kč a ztrátu využitelnosti půd pro produkci potravinářských komodit do budoucna. Za optimální pokládáme dotační politiku, která by umožnila cenové srovnání produkce pěstování protierozních pícnin s používáním krmných směsí z dovážené soji a učinila by jejich pěstování ekonomicky atraktivní i proti dosud rozšířenému pěstování řepky a kukuřice pro bioenergetiku.

Klíčové je zaměření debaty na úroveň nastavení celoevropských dotací pro protieroční píce a celoevropské omezení dovozu původem tropické soji. Je zřejmé, že protieroční píce nestačí s nastavením legislativy nutně pěstovat, ale musejí být konkurenceschopné pro využití v místní živočišné produkci. Česko se zodpovědným přístupem nemůže vymykat ostatním evropským zemím a pro konkurenceschopnost zde musí dojít na evropské úrovni k dohodě jednak na nastavení zemědělských dotací, omezení dovozu soji vypěstované v tropech a zajištění transparentních informací k původu konkrétních dodávek sóji (soja vypěstovaná v tropech nemůže nést označení původu např. v Německu, kde byl jen mezičlánek výrobně-dodavatelského řetězce). Pro tropické oblasti se nabízí místo produkce soji udržitelná zemědělská produkce v systému agroforestry.

Žádáme Vás o vyjádření podpory řešení problému dovozu tropické soji a ničení půd v Česku, ale také o komunikaci s dalšími členy vlády k němu (ministři zemědělství a životního prostředí, premiér a vicepremiér) a komunikaci s europoslanci. Rádi se sejdeme také osobně.

S úctou,

RNDr. **Jiří Jakl** v.r.
předseda Zvonečnick, z.s.

